

Про підготовку закладів освіти до нового 2023/2024 навчального року

<https://znayshov.com/News/Details/propidhotovkuzakladivosvitydonovoho20232024navchalnoh-orok>

«Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки»

<http://surl.li/jloju>

Оцініть готовність закладу змінювати спосіб організації освітнього процесу

В час війни та у післявоєнний період кожен заклад освіти має бути готовим для швидкого переходу до дистанційного або змішаного навчання. Очевидно, що така готовність стане запорукою успішності роботи шкіл.

Які складові має така готовність?

1. Гнучкий розклад уроків

На початку року варто розробити одразу кілька варіантів розкладу навчальних занять: для очного, дистанційного та змішаного навчання.

Розклад для дистанційного навчання має відрізнятися меншою кількістю навчальних годин в режимі синхронного навчання. Це можна зробити із застосуванням різних стратегій: розподілу часу уроків на синхронне та асинхронне навчання, зменшення кількості часу уроків, включення індивідуальних консультацій до розкладу з урахуванням перерозподіленого часу тощо.

Змішане навчання може застосовуватися у різний спосіб. У разі, коли передбачається часткове відвідування закладу освіти (кілька днів на тиждень або окремих уроків тощо), розклад також має бути адаптований відповідно до нових умов навчання.

Можливий також варіант розроблення єдиного розкладу з відповідними примітками (кольоровими, символічними тощо), які будуть працювати у змінених умовах навчання.

2. Комп'ютери та Інтернет

Технічне забезпечення дистанційного навчання залишається однією з важливих умов його якості. Водночас саме цю умову найскладніше забезпечити в закладі освіти, оскільки вона здебільшого залежить від батьків дітей та засновника школи. Меншою мірою на її забезпечення можуть впливати керівник та педагогічні працівники.

Що не завадить зробити керівнику школи?

- Зібрати дані про наявність у вчителів та учнів засобів для навчання: комп'ютер/ноутбук, доступ до Інтернету, смартфон, місце для навчання.
- Звернутися до засновника з проханням задовольнити потребу у технічних засобах для роботи вчителів.
- Спробувати залучити ресурси для забезпечення учнів/учениць, які цього потребують, необхідним обладнанням. Отримати додаткові ресурси допоможе оголошення на сторінці закладу освіти, звернення за допомогою до засновників шкіл, волонтерів, благодійних організацій, організація благодійних заходів, залучення батьків до пошуку ресурсів.
- Передбачити можливість дистанційного навчання для вразливих категорій учнів безпосередньо у приміщенні школи, якщо не вдалося залучити ресурси для забезпечення їх необхідним обладнанням удома. Додатковим варіантом забезпечення освітніх потреб таких учнів/учениць може бути проведення в очному форматі консультацій (індивідуальних та групових) за окремим стабільним графіком.

Своєчасні та ефективні управлінські рішення сприятимуть підвищенню якості організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

3. Інструкції/протоколи/алгоритми для вчителів, заступників директорів, інформація для батьків щодо онлайн-навчання

Наявність розроблених чітких правил та алгоритмів для всіх учасників освітнього процесу полегшує перехід з однієї форми навчання на іншу та робить організацію освітнього процесу гнучкою.

Правила для учнів можуть стосуватися:

- особливостей роботи на електронних платформах;
- включення в онлайн-урок;
- можливостей вмикати та вимикати камери та мікрофони під час онлайн-уроків;
- особливостей організації роботи в асинхронному режимі;
- спілкування з педагогічними працівниками.

Для педагогічних працівників також варто розробити інструкції щодо:

- організації освітнього процесу;

- використання електронних платформ та ресурсів;
- особливостей проведення уроків у синхронному та асинхронному режимі.

Варто розробити кілька можливих моделей перерозподілу навчального часу для різних навчальних предметів.

Особливу увагу слід приділити також адаптації педагогами календарно-тематичних планів. Вони можуть використовувати одну чи кілька стратегій, наприклад: узагальнення та укрупнення тем, інтеграція змісту, скорочення опційних тем і тем, передбачених для повторення матеріалу, розподіл тем на синхронне та асинхронне вивчення тощо.

Відсутність розробленої чіткої структури та методики дистанційного онлайн-уроку призводить до необхідності розроблення відповідних алгоритмів та методичних рекомендацій для вчителів на рівні школи. Вони мають бути рамковими, але окреслювати основні вимоги до проведення уроків у синхронному режимі.

4. Електронні журнали, платформа з навчальними матеріалами

В умовах переходу з однієї форми навчання на іншу оптимальною формою для фіксації результатів навчання учнів та надання їм зворотного зв'язку є електронний журнал. Бажано, щоб заклад освіти перейшов на ведення електронної документації та обрав найбільш зручний для нього ресурс для ведення електронного журналу, враховуючи вимоги та рекомендації МОН до таких ресурсів.

Важливою функцією електронного журналу є надання зворотного зв'язку учням та їхнім батькам щодо успішності навчання. Більш ефективним такий зв'язок буде, якщо передбачатиме, окрім бальної (або рівневої) оцінки, вербальну характеристику та/або коментарі для учня щодо його подальшого навчального поступу.

З огляду на те, що в умовах війни очевидно є необхідність системної організації дистанційного навчання як форми, альтернативної очному навчанню, необхідно обрати єдину платформу для навчання учнів, яка б містила розроблені та систематизовані матеріали з усіх навчальних предметів для всіх класів.

Мова йде не про випадковий добір матеріалів чи розробок вчителів на короткі періоди, а саме про цілісні електронні курси, які враховують повний цикл навчання та містять:

- відеопояснення, текстові матеріали, розбиті на короткі блоки із відповідними завданнями та інструкціями;

- завдання для закріплення, практичного застосування, самоперевірки;
- систему тестування та надання розгорнутого зворотного зв'язку.

Наявність таких курсів дасть змогу максимально гнучко використовувати різні форми навчання, а в умовах очного навчання такий ресурс можна успішно застосовувати у межах технології “Перевернутий клас”.

5. Добір навчальних матеріалів та стратегій роботи з учнями під час уроків

Процес навчання, використання наочності, текстів до навчання потребує ретельного відбору та перегляду вчителями. Зокрема, варто:

- Застосовувати чутливий підхід до вибору текстів для читання, тем для обговорення через різний і часто травматичний досвід, який можуть мати діти (обстріли, втрата рідних, загибель батьків, батько на війні). Тексти про родину, рідний дім можуть дуже болісно сприйматися. Те саме стосується і добору відеоматеріалів, ілюстрацій, презентацій тощо.
- Уникати надмірної деталізації та опису подій війни, жорстокості ворогів, убивств, розстрілів, коли вчитель проводить бесіди з дітьми про війну або просто відповідає на дитячі питання щодо війни.
- Ретельно продумувати та за необхідності вносити зміни до стратегій педагогів щодо управління/взаємодії з класом з огляду на те, що діти зазнали психотравмівних дій і можуть бути чутливими до зовнішніх подразників (грюкіт, стукіт), емоційно відстороненими, з апатією, хронічною втомою, мати ризик саморуйнівної поведінки тощо.

З огляду на це педагогам варто:

- уникати голосних окриків, створення шумових ефектів, до прикладу, грюкання дверима, хлопання долонею по столу, різкі сигнали за допомогою будь-яких приладів, інші гучні звуки;
- адаптувати правила поведінки для учнів під час онлайн-уроків, наприклад, обговорити умови, коли камера може бути вимкненою, ситуації, коли можна писати у приватні повідомлення учителю, а не в загальному чаті класу, тощо;
- передбачити створення ситуацій та умов для неформального спілкування учнів поза уроками задля встановлення більш тісних комунікаційних контактів між учнями;
- створювати умови для комунікації учнів у групах під час синхронного та асинхронного навчання, використовуючи інструменти поділу аудиторії на окремі кімнати, надаючи завдання для виконання у групах тощо.

З огляду на те, що під час стресу в учнів відбуваються зміни у психічних процесах (погіршується пам'ять, знижується концентрація та обсяг уваги, стає плутаним мовлення), знижується мотивація та пізнавальний інтерес, варто вживати певні методи та прийоми, які допоможуть “включити” учнів в урок та стимулюватимуть їх більш ефективно розумово працювати. Наприклад, педагоги можуть:

- застосовувати прийоми та вправи для активізації уваги учнів, їх включення як на початку уроку, так і в процесі, якщо виникає така необхідність;
- створювати проблемні ситуації, ставити цікаві запитання, залучати учнів до спільних обговорень, мозкових атак з метою підвищення їхньої мотивації, пізнавальної активності та інтересу;
- застосовувати діяльнісні методи навчання, використовуючи віртуальні лабораторії або надаючи можливість для діяльності учнів в асинхронному режимі;
- дозувати завдання для самостійної роботи, ділити їх на невеликі блоки та надавати чіткі інструкції щодо опрацювання кожного блоку матеріалу або аудіо- чи письмові пояснення, коментарі.